

УДК 81'276.5.81'232

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-26>**Вікторія ТОВСТЕНКО,***orcid.org/0000-0003-2971-4931*

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри бізнес-лінгвістики

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

(Київ, Україна) *tovstenko.vika@ukr.net***ЛЕКСИЧНІ ЕЛЕМЕНТИ УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРИЧЧЯ**

Досліджено одну з найактуальніших і найскладніших проблем українського мовознавства – просторіччя, визначено, що це один із структурно-функціональних некодифікованих різновидів загальнонародної мови. Проаналізовано основні ознаки просторіччя. Доведено, що в умовах масової українсько-російської двомовності лексика є тим рівнем, на якому найвиразніше виявляється так звана негативна інтерференція, тобто суміш елементів лексичних систем української та російської мов. Наголошено на тому, що запозичення з інших мов є одним із джерел поповнення просторічної лексики. Зазначено, що просторічні слова є перешкодою до міжкультурної комунікації, а невмотивовані запозичення є свідченням невибагливості, неповаги до своєї мови. З'ясовано, що явище ненормативного калькування є також досить продуктивним джерелом поповнення українського просторіччя. Наголошено на тому, що помилкове вживання міжмовних омонімів спричинює непорозуміння, комічні ситуації, а часом навіть конфлікти. Зазначено, що масове, безсистемне проникнення елементів російської мови в структуру української мови в умовах тривалого нерівноправного їх контактування породило явище українсько-російського суржику. Користуються суржиком переважно недостатньо освічені та малокультурні люди. Доведено, що просторіччя постійно поповнюється за рахунок жаргонної лексики, яка приходить у сферу загального користування, як правило, у зміненому вигляді й загалом втрачає семантичний зв'язок зі своїм джерелом виникнення і специфічного побутування. З'ясовано, що в просторіччі представлено елементи різних жаргонів: комп'ютерний жаргон, молодіжний жаргон, який характеризується експресивністю, настановами на «сучасність», «модність» і охоплює студентський і школярський жаргони, містить чимало запозичень, зокрема англіцизмів (переважно з американського варіанта англійської мови).

Ключові слова: просторіччя, міжмовна комунікація, суржик, жаргон, інтерференція.

Viktoria TOVSTENKO,*orcid.org/0000-0003-2971-4931*

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Business Linguistics

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

(Kyiv, Ukraine) *tovstenko.vika@ukr.net***LEXICAL ELEMENTS OF UKRAINIAN VERNACULAR**

One of the most relevant and difficult problems of Ukrainian linguistics – vernacular – has been studied, and it has been determined that it is one of the structural and functional non-codified varieties of the national language. The main features of prosody are analyzed. It has been proven that in conditions of mass Ukrainian-Russian bilingualism, the vocabulary is the level at which the so-called negative interference is most clearly manifested, that is, a mixture of elements of the lexical systems of the Ukrainian and Russian languages. It is emphasized that borrowing from other languages is one of the sources of replenishment of vernacular vocabulary. It is noted that vernacular words are an obstacle to intercultural communication, and unmotivated borrowings are evidence of unpretentiousness, disrespect for one's language. It was found that the phenomenon of non-normative tracing is also a rather productive source of replenishment of Ukrainian colloquialism. It is emphasized that the erroneous use of cross-language homonyms causes misunderstandings, comical situations, and sometimes even conflicts. It is noted that the massive, unsystematic penetration of elements of the Russian language into the structure of the Ukrainian language in the conditions of long-term unequal contact between them gave rise to the phenomenon of Ukrainian-Russian surzhyk. Surzhyk is mostly used by undereducated and uncultured people. It is proved that colloquialism vernacular is constantly replenished due to slang vocabulary, which enters the sphere of general use, as a rule, in a modified form and generally loses the semantic connection with its source of origin and specific way of life. It was found that the vernacular contains elements of various jargons: computer jargon, youth jargon, which is characterized by expressiveness, instructions for «modernity», «fashionability» and includes student and schoolboy jargon, contains many borrowings, in particular anglicisms (mainly from the American version of English languages).

Key words: vernacular, interlanguage communication, slang, jargon, interference.

Постановка проблеми. Одна з найактуальніших і найскладніших проблем українського мовознавства – дослідження українського просторіччя. Стилiстичний статус просторіччя усвідомлюється тільки з позиції літературної мови, носіями літературної мови – як певні відхилення від стилістичних норм. Найвизначальнішою ознакою просторіччя є усвідомлення його як соціально нижчого і «неправильного» різновиду загальнонародної мови. Дослідження будови, особливостей функціонування та розвитку загальнонаціональної української мови мають рівномірно охоплювати всі її структурно-функціональні різновиди, а саме: літературну мову, територіальні діалекти, соціальні й професійні жаргони та просторіччя.

Аналіз досліджень. Л.А. Коробчинська перша з українських мовознавців висловила думку, що розмовна лексика в словниках української мови паспортизується неточно. Дослідниця рекомендує виділяти з розмовної лексики просторічні слова (Коробчинська, 1963: 50). Більшість науковців (І.Г. Чередниченко, А.П. Коваль, О.Д. Пономарів, О.О. Тараненко та ін.) визнають наявність просторіччя в українській мові, виділяючи певне коло таких слів (Чередниченко, 1962, Коваль, 1987, Пономарів, 1993, Тараненко, 2000, Думашівський, 2019). Однією з перших спроб окреслити межі особливостей українського просторіччя є дисертаційна робота Р.В.Бесаги «Нестандартизовані елементи в українській літературній мові» (Бесага, 1996). Проте в ній до просторіччя віднесено багато діалектних форм, зокрема тих, що вживаються передусім в різних говорах південно-західної, а також північної та південно-східної групи. О.О. Тараненко зазначав, що до просторіччя належать ті ненормативні форми, які вживаються на всій або значній території функціонування української мови, тобто такі, що не є діалектно обмеженими. (Тараненко, 2000: 496). О.О. Тараненко в енциклопедії «Українська мова» дав чітку дефініцію просторіччя: «Просторіччя – один із структурно-функціональних некодифікованих різновидів загальнонародної мови, який не будучи обмеженим територіальними або вузькосоціальними рамками, як діалекти та жаргони, разом з ними протистоїть літературній мові, її розмовному стилю» (Тараненко, 2000: 498).

Мета статті – дослідити українське просторіччя на лексичному рівні, провести його різноаспектний і комплексний аналіз; відмежувати просторічні лексичні форми від діалектних та від розмовно-літературних форм; визначити критерії розмежування просторічних та діалектних елементів, а також просторічних і розмовних літературних форм.

Завдання полягає в тому, щоб виробити критерії просторічності мовних явищ та з'ясувати особливості українського просторіччя на лексичному рівні.

Виклад основного матеріалу. Просторіччя – один із структурно-функціональних некодифікованих різновидів загальнонародної мови, який, не будучи обмеженим територіальними або вузькосоціальними рамками, як діалекти та жаргони, разом з ними протистоїть літературній мові, її розмовному стилю. Особливості використання українського просторіччя висвітлювалися на матеріалах художньої літератури – у драматургії І. Карпенка-Карого, М. Старицького, М. Кропивницького, у художній прозі В. Винниченка, Григора Тютюнника, П. Загребельного, у гумористичній літературі, насамперед в Остапа Вишні та ін. Просторіччя виникло з потреб побутового спілкування і виконує тільки цю функцію. У різних функціональних стилях літературної мови використовуються з певною стилістичною метою елементи просторіччя. Соціальна база просторіччя досить широка й не завжди виразна. Його носіями є люди, які відірвалися від діалекту, але не засвоїли літературної мови. Переселенці з села в місто переходили від діалектного мовлення до мовлення «міського», поповнюючи лави носіїв просторіччя. Соціальна база просторіччя складається як з певних прошарків міста, так і жителів села, мова яких значною мірою відійшла від архаїчного типу діалекту. Але в обох випадках – це мова осіб, які недостатньо володіють літературною мовою. Втрата територіальної обмеженості – одна з головних відмінностей просторіччя від територіальних діалектів. Як відхилення від літературно-нормативного, «правильного» набору та функціонування лексики української мови сприймається, наприклад, частина слів, їх окремих значень та стійких словосполучень, що в СУМі (Бурячок, 1969) ремаркуються як:

– *розм.[овні]: білет* «квиток» («[Юркевич:] У мене є ще білет моєї екскурсії – я ще поїду». – І. Кочерга), *болість* «хвороба» («Гріх смертельний наклепати на себе не тільки смерть, – і саму білість». – Г. Квітка-Основ'яненко), *віддихати/віддихнути* «відпочивати» («Вже добігши до галявини, Сахно спинилася віддихнути». – Ю. Смолич), *груз* «вантаж» («– А ви, дядьку, теж сильні? Цікаво, скільки ви на собі грузу понесете? – Григорій Тютюнник) та ін.;

– *розм., рідко: башковитий* «розумний, кмітливий» («Хорошу статтю написав Сотник... Він, видно, башковитий». – М. Руденко), *відпуск* «відпустка» («Матрос Шурка Понеділок... відгуляв відпуск». – Ю. Смолич), *вмішуватися/вмішатися*

«втручатися» («Ще ніколи не траплялося в аулі такого випадку, щоб жінка вмшувалася в чоловічі справи». – О. Донченко), *грязний* «брудний» («Вона ж проходить гордовито у грязних ботах через клас». – В. Сосюра);

– *рідко*: *блистити* «блищати» («Веселе сонечко блищить, Проміння щедро лле!» – П. Грабовський), *лічити* «лікувати» («Вона набрала зілля Та пішла в палати Лічить його» – Т. Шевченко);

– *діал.[ектні]*: *балабайка* («Молодий боєць уже не в силі був розплутати – існує перед ним сонце, обриси недалекого міста, бренькіт балабайки... чи це він все ще спить». – Л. Смілянський), *врем'я* «час» («Дівчино-серденько! Жартуй, поки є врем'я». – Є. Гребінка), *однако* «однаково» («Але громада їх однако поважає: Того ні сном не зна, другого не читає». – П. Гулак-Артемівський);

– *заст.[арілі]*: *присоглашати* «запрошувати» («– Сідай, Параско, на поріжку, – присогласила Настя, посунувшись і даючи місце коло себе». – Панас Мирний);

– *фам.[ільярні]*: *блат* («– Це я даю Козакову по блату, – висловлювався сержант про себе в третій особі». – О. Гончар), *випивачка* («– Чую носом, де в хаті добра випивачка!» – І. Нечуй-Левицький), *дилда* «здоровило» («Отака дилда, років двадцяти чотирьох, вже одружений, а дурний, аж світиться». – Ю. Збанацький).

Поряд з усвідомленням неправильності подібних мовних одиниць з погляду їх ортологічної нормативності, частина з них, крім цього, сприймається як небажана в літературному слововжитку з погляду етичної нормативності – через їхню різку стилістичну зниженість (часто в поєднанні з сильною експресивністю), грубість (у СУМі такі слова позначаються ремарками «вульг.» і «лайл.») і – як крайня нижня межа в стилістичному діапазоні мови – непристойність. Значна частина слів з ознакою різкої стилістичної зниженості (у поєднанні з сильною експресивністю або грубо-зневажливим ставленням до об'єкта позначення) перебуває на межі літературного і просторічного слововжитку, наприклад:

– дієслова з широким значенням інтенсивної дії: *жарити* («Узяли ви, значить, Перекоп і жарите до Сімферополя...» – Остап Вишня), *шкварити* («– Коли що – шквар до нас». – М. Рудь), *шпарити* («Вийде хлопець, в груди вдарить (В цих ділах не новичок!) І по писаному шпарить, Мов справжній-сінський дячок». – С. Олійник);

– найменування людей за різними (негативними з погляду мовця) ознаками, їх частин тіла, ознак і дій: *вилупок* («– Ми вже довідались, хто

це доказав йому... Отой канцелярський вилупок – Яшка, то, мабуть, він». – С. Васильченко), *здихля* («– Потрібно було таке здихля брати на роботу, ліпше б Ярина прийшла». – Леся Українка), *мурло* («Як найостанніше мурло, він поліз поперед жінки в темну глибину машини». – П. Загребельний); у значенні «обличчя» – *морда*, *ника*, *рило* («– Подивись лишень, кажу, на свою морду, яка вона стала од злості синя». – І. Нечуй-Левицький.), «очі» – *баньки*, *балухи* («Він увесь став багровий, балухи налялися кров'ю». – О. Досвітній, «– Чого ви, братця, так баньки повитріщали?» – Є. Гребінка), «пити (алкогольні напої)»: *дудлити*, *лигати* та ін., «напитися»: *надудлитися*, *нажертися*, *налигатися*, *нализатися* та ін. («[Явтух:] Ти, Гавриле, дивись, не налилуйся зразу. А то почнеш таке брехати». – О. Корнійчук), «завести надто тісні стосунки»: *злигатися*, *знюхатися* («Макар, злигавшись з тим дурисивітом, Кіндратом, повівся десь». – А. Іщук), «Чого це вона надулася? Позавчора сиділа під вербами, все було добре, а сьогодні полум'ям дихає. Може, справді, із Сергієм знюхалася?» – Григорій Тютюнник), «померти»: *гиннути*, *загнутися* та ін. («– Пан Купа, мало не гинувши з перестрашу й ледве встоявши на ногах, хутко прикрив пухкою долонею свою лисину». – О. Ільченко).

Переважає більшість слів, що вживаються як лайки, виходить за межі літературного слововжитку: *гад*, *гнида*, *зараза* та ін. («»Матюха глянув важко. – А ти не знаєш, що їм робити, гадам? У морду їх!» – А. Головка, «[Килина:]Боїшся? Не варта ти й того, щоб тебе нігтем придавити, гнида погана!» – М. Кропивницький, «–...Ну, поїшли... А ви, зарази, сидіть, і тихо сидіть, щоб вас узавтра не покарало громом!» – В.Міняйло) та ін. У межах просторічної лексики виділяють певні тематичні групи й синонімічні ряди, які в межах розмовного стилю літературної мови представлені не з такою повнотою. Наприклад, у звертаннях до сторонніх осіб: *браток*, *братці*, *братця* (« [Горлов:]...Ти, браток, поменше б говорив. Сиплеш, наче горохом, біс не розбере». – О. Корнійчук); на позначення жінки легкої поведінки: *хвойда*, *шльондра* та ін. («Нема Ілька, обманув, – майнула в Андрія думка. – Дурень... А! Може, він у Мотрі? Он що! А я думаю... О. хвойда проклята!» – В. Винниченко, «– Я йому покажу... Жінка в полі на снігу, а він у чайній з якоюсь шльондрою...» – В. Кучер); образливі назви представників інших народів: *кацап*, *кацапка*, *кацапня* – про росіян, *лях*, *пшек* – про поляків, *німчай*, *німчура*, *німота*, *шваб*, *фріц* – про німців, *чучмек* – про представників народів Середньої Азії та Кавказу

(«— А наш брат галушка мовчить... Та чухається... А кацапня хазяйнує собі... Культуру свою...» — В. Винниченко, «Валігурський ненавидів швабів усею душею, про се Калинович знав». — І. Франко); назви жителів регіонів України — переважно з поділом по лінії Схід — Захід: *западенець* (*західняк*), *западенка* — про жителів західних областей, *москаль* — про жителів або уродженців східних областей та ін.

Запозичення з інших мов також є одним із джерел поповнення просторічної лексики. Виникнення того або іншого виду постійних міжмовних зв'язків супроводиться виникненням двомовності. В умовах масової українсько-російської двомовності лексика є тим рівнем, на якому найвиразніше виявляється так звана негативна інтерференція, тобто суміш елементів лексичних систем української та російської мов. Термін інтерференція був запропонований У. Вайнрайхом і у наш час став загальнопоширеним: «Ті випадки відхилення від норм будь-якої з мов, які виникають у мовленні білінгвів внаслідок того, що вони знають більше, ніж одну мову, тобто внаслідок мовного контакту, ми будемо називати явищами інтерференції». Серед типів лексичної інтерференції виділяють: власне лексичні запозичення, тобто слова іншої мови та кальки — лексичні (словотвірні), фразеологічні, семантичні. Про ненормативні запозичення на рівні саме українського просторіччя можна говорити, очевидно, тільки щодо двох мов, які мали найбільший вплив на українську мову, — російської і польської. Якщо хвиля ненормативних росіянізмів наприкінці ХХ ст. охопила фактично всю територію функціонування «материкової» української мови, то просторічні полонізми є ознакою західноукраїнських земель, насамперед Галичини і Волині (*файний*, *файно*, *мешти* «черевики», *ровер*, *кобіта* «жінка», *гербата*, *гарбата* «чай» тощо). Так, численні невмотивовані росіянізми витіснили в просторіччі Східної України власне українську лексику на рівні побутового спілкування: *беспокоїтися* «турбуватися», *канєшно* «звичайно», *ладно* «гаразд», *лічити* «лікуватися», *мішати* «заважати», *мішатися* «втручатися», *наверно* «напевно», *нада* «треба», *нравитися* «подобатися». Такі слова є перешкодою до міжкультурної комунікації. Іноземець, який вивчив українську мову, не зрозуміє зміст повідомлення, оскільки російську мову він не вивчав і не зможе зробити порівняльного аналізу двох близькоспоріднених мов. Більшість людей, які опановують іноземну мову звичним методом, вчать розмовляти літературною «чистою» мовою, але настає момент — і комунікант

зіштовхується, наприклад, з суржиком, значення суржикових слів йому незрозуміле, часто смішне або грубе. Знання мови іншого народу — суттєвий складник міжкультурної комунікації і найперший крок до налагодження успішного спілкування між представниками різних націй і культур. Нетактовне для певної культури звертання до людини через незнання мовних особливостей може унеможливити спілкування ще до його початку. Невмотивовані запозичення — свідчення невибагливості, неповаги до своєї мови.

Явище ненормативного калькування є також досить продуктивним джерелом поповнення українського просторіччя (Антоненко-Давидович, 1994: 203): *здавати* (залік, іспит) — замість скласти, *виключний* — винятковий, *відноситься* (до кого-чого) — ставитися, *заключати* (угоду, договір) — замість укладати, *знаходиться* — замість перебувати, *рахувати* — замість вважати, *слідуючий* — замість наступний, *співставляти* — замість зіставляти, *співнадати* — замість збігатися, *учбовий* — замість навчальний та ін.

Окремі просторічні росіянізми вступають в омонімічні відношення з українськими словами. Міжмовні омоніми — слова або словосполучення, що однаково звучать у двох мовах (які контактують), проте мають різні значення. Пор. *неділя* «один з днів тижня» — *неділя* «норм.тиждень», *рибалка* «той, хто ловить рибу» — *рибалка* «норм.риболовля,рибалення». Порівняймо: *ехо* (рос.м.) — *луна*, *відлуння* (українська), *баня* (рос.м) — *лазня* (укр), *купол* на церкве (рос.м) — *баня* (укр.). Необізнаність у системі метафоричних і символічних значень призводить до різнобою тлумачень та мовних порівнянь, на які так багаті мовні картини світу. Помилкове вживання міжмовних омонімів спричинює непорозуміння, комічні ситуації, а часом навіть конфлікти.

Масове, безсистемне проникнення елементів російської мови в структуру української мови в умовах тривалого нерівноправного їх контактування породило явище українсько-російського суржику (Антисуржик, 1994: 93). Користуються суржиком переважно недостатньо освічені та малокультурні люди. Використання суржику в українській літературі розпочинається одночасно з її формуванням на живій народно-розмовній основі. Особливо помітно це виявилось в драматургії, мова якої повністю будується на мовних партіях дійових осіб (драматичні твори І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Карпенка-Карого, М. Кропивницького, М. Старицького та ін.). Справжній суржиковий бум в українській літературі розпочався в 90-ті роки ХХ ст., коли

зникли цензурні, редакторські і под. обмеження й автори в пошуках самовираження та максимальної об'єктивності перейшли всі дотепер відомі у вітчизняній художній творчості «норми» використання цієї мовної суміші (В. Шевчук, Б. Жолдак, О. Забужко, С. Жадан, Ю. Андрухович та ін.). Явище невмотивованого, нічим не виправданого вживання російських слів замість відповідних українських у розмовній мові людей, які не володіють нормами української літературної мови, проаналізовано практично у всіх працях зі стилістики та культури української мови, у підручниках та посібниках з української літературної мови (Білодід, 1970: 8). Явище суржику критикують у різноманітних мовних колонках і на сторінках газет та журналів, у передачах на мовні теми на радіо та телебаченні, зазначають, що суржик є перешкодою мовної комунікації. Проте воно, на жаль, поки що не виявляє тенденції до зникнення.

Просторіччя постійно поповнюється за рахунок жаргонної лексики, яка приходить у сферу загального користування, як правило, у зміненому вигляді й загалом втрачає семантичний зв'язок зі своїм джерелом виникнення і специфічного побутування. Слова одного жаргону легко можуть переходити в інший, при цьому вони можуть змінювати форму і значення: *темнити* в аргіо – «приховувати здобич», потім – «хитрувати (на допиті)», у сучасному молодіжному жаргоні – «говорити незрозуміло, ухилятися від відповіді». Жаргонні слова не тільки мандрують із жаргону в жаргон, але досить часто проникають і в звичайну розмовну мову. Особливо сприятливим середовищем для цього є просторіччя. Наприкінці ХХ століття стався справжній «жаргонний вибух» не тільки на шпальтах газет і журналів, а й у високій літературі (твори С. Жадана, Ю. Андруховича, О. Забужко та ін.).

У просторіччі представлено елементи різних жаргонів: комп'ютерний жаргон: *глючить, вінда, юзер, клава*; молодіжний жаргон: *чувак, прикид, музон*. Молодіжний жаргон, який характеризується експресивністю, настановами на «сучасність», «модність» і охоплює студентський і школярський жаргони, містить чимало запозичень, зокрема англіцизмів (переважно з американського варіанта англійської мови): *кайф, класний, кльовий, люксовий, на шару, о'кей* та ін.; професійний жаргон військовослужбовців: *дембель, батя*; автомобілістів: *баранка, тачка*; спортсменів: *пруха, морозта* ін. Слова, що приходять із жаргону у просторіччя, можуть утворювати досить численні синонімічні ряди і навіть тематичні групи. Наприклад, на позначення поняття «гроші»: *бабки, рваний, дерев'яний, штука, лимон, бакси, грини, зелені, зелень, капуста* та ін. Мовець використовує у своєму мовленні жаргонні слова і вирази як засіб виразності, експресивності, тому що вони наділені яскравим стилістичним забарвленням, а також контрастують з контекстом. Такі засоби використовують з метою іронії чи самоіронії, інколи просто як невибагливий жарг. Незнання жаргонної лексики призводить до різнобою тлумачень під час спілкування.

Висновок. Просторіччя є перешкодою на шляху до ефективної міжкультурної комунікації. Джерелами поповнення просторіччя є діалектизми, жаргони, суржикові слова. Це мова осіб, які недостатньо володіють літературною мовою. В умовах масової українсько-російської двомовності лексика є тим рівнем, на якому найвиразніше виявляється так звана негативна інтерференція, тобто суміш елементів лексичних систем української та російської мов. Користуються суржигом переважно недостатньо освічені та малокультурні люди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антисуржик / За заг.ред. О.Сербенської. Львів: Вид. «Світ». 1994. 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. Київ: Вид.дім «КМ Academia». 1994. 254 с.
3. Бесага Р.В. Нестандартизовані елементи в українській літературній мові: Дис... канд.філол.наук: 10.02.01. Ужгород. 1996. 241 с.
4. Білодід І.К. Проблеми сучасного життя мови (Виховання культури усного побутового мовлення). *Усне побутове літературне мовлення*. Київ: Наук.думка, 1970. С. 5-14.
5. Бурячок А.А. Функціонально-стилістична оцінка слів у Словнику української мови. *Лексикологія та лексикографія*. Київ: Наук.думка, 1969. Вип. III. С. 87-95.
6. Думашівський Я. Місце і роль розмовно-просторічної лексики в системі сучасної української літературної мови: життєва потреба чи засіб її засмічення. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки. Філологія*. 2019. № 8. С. 108-110. <https://doi.org/10.36074/2617-7064.08.025>.
7. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. 3-є вид.- Київ: «Вища школа». 1987. 352 с.
8. Коробчинська Л.А. Розмовна і просторічна лексика української мови та її ремаркування в словниках. *Лексикографічний бюлетень*. Київ: Вид-во АН УРСР. 1963. Вип. IX. С. 41-54.
9. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови. Київ: Либiдь. 1993. 248 с.
10. Тараненко О.О. Просторіччя. *Українська мова (енциклопедія)*. Київ. 2000. С. 498-499.
11. Чередниченко І.Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. Київ: Рад.школа, 1962. 495 с.

REFERENCES

1. Antysurzhyk / Za zah.red. O.Serbenskoï (1994) [Antisurzhyk / General editor O. Serbenska]. Lviv: Ed. «World». 152 p. [in Ukrainian].
2. Antonenko-Davydovych B.D. (1994) Yak my hovorymo. [As we say]. Kyiv: KM Academia Publishing House. 254 p. [in Ukrainian].
3. Besaha R.V. (1996) Nestandartyzovani elementy v ukrayinskii literaturniy movi: Dys... kand.filol.nauk: 10.02.01. [Non-standardized elements in the Ukrainian literary language: Diss... candidate of philological sciences: 10.02.01]. Uzhgorod. 241 p. [in Ukrainian].
4. Bilodid I.K. (1970) Problemy suchasnoho zhyttya movy (Vykhovannya kultury usnoho pobutovoho movlennya). [Problems of modern language life (Education of the culture of oral everyday speech)]. Oral household literary speech. Kyiv: Nauk.dumka. P. 5-14. [in Ukrainian].
5. Buryachok A.A. (1969) Funktsionalno-stylistychna otsinka sliv u Slovnyku ukrayinskoi movy. [Functional and stylistic evaluation of words in the Dictionary of the Ukrainian language]. Lexicology and lexicography. Kyiv: Nauk. dumka. Issue III. P.87-95. [in Ukrainian].
6. Dumashivskiy YA. (2019) Mistse i rol rozmovno-prostorichnoyi leksyky v systemi suchasnoyi ukrayinskoi literaturnoyi movy: zhyttyeva potreba chy zasib yiyi zasmichennya [The place and role of colloquial and colloquial vocabulary in the system of the modern Ukrainian literary language: a vital need or a means of clogging it]. ΛΟΓΟΣ. The art of scientific thought. Philology. No. 8. P.108-110. <https://doi.org/10.36074/2617-7064.08.025>. [in Ukrainian].
7. Koval A.P. (1987) Praktychna stylistyka suchasnoyi ukrayinskoi movy [Practical stylistics of the modern Ukrainian language]. 3rd ed. – Kyiv: “Higher School”. 352 p. [in Ukrainian].
8. Korobchynska L.A. (1963) Rozmovna i prostorichna leksyka ukrayinskoi movy ta yiyi remarkuvannya v slovnykakh [Colloquial and spatial vocabulary of the Ukrainian language and its marking in dictionaries]. Lexicographic bulletin. Kyiv: Publishing House of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. Issue IX. P.41-54. [in Ukrainian].
9. Ponomariv O.D. (1993) Stylistyka suchasnoyi ukrayinskoi movy [Stylistics of the modern Ukrainian language]. Kyiv: Lybid. 248 p. [in Ukrainian].
10. Taranenko O.O. (2000) Prostorichchya. Ukrayinska mova (entsyklopediya) [Vernacular]. Ukrainian language (encyclopedia). Kyiv. P. 498-499. [in Ukrainian].
11. Cherednychenko I.H. (1962) Narisy z zahalnoyi stylistyky suchasnoyi ukrayinskoi movy [Essays on general stylistics of the modern Ukrainian language]. Kyiv: Rad.shkola. 495 p. [in Ukrainian].